

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI
PS-VI.431.2.14.2024.AB

Olsztyn, 17 lipca 2024 r.

**Szanowna Pani
Anna Brdys
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
ul. Piłsudskiego 5
19-300 Ełk**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko–Mazurskiego nr WK-I.0030.196.2024 z dnia 21 czerwca 2024 r., zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko–Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

- 1) Agnieszka Brzozowska – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
 - 2) Katarzyna Henryka Stefanowska – główny specjalista,
- przeprowadził kontrolę doraźną w trybie uproszczonym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 26 czerwca 2024 r. i zakończono w dniu 27 czerwca 2024 r. Przedmiotem kontroli objęto sposób zabezpieczenia dziecka, o którym mowa w piśmie przekazanym przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w dniu 19 czerwca 2024 r., w odniesieniu do zadań powiatu, wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2024, poz. 177 ze zm.) , zwanej dalej ustawą wrispz.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto skrótów:

- 1) PCPR/ Centrum/ Jednostka/ Organizator – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku,
- 2) Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku, panią Annę Brdys,
- 3) Kierownik – co oznacza: Kierownika Działu ds. Pieczy Zastępczej,
- 4) Regulamin/ Regulamin Organizacyjny – co oznacza *Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku*,
- 5) Powiat – co oznacza Powiat Ełcki,
- 6) Program – co oznacza: 3-letni powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej, o którym mowa w art. 180 pkt 1 ustawy wrispz, opracowany przez PCPR w Ełku,
- 7) Wykaz – co oznacza: wykaz rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka wg stanu na dzień rozpoczęcia kontroli tj. 26 czerwca 2024 r., sporządzony przez PCPR,
- 8) Postanowienie – co oznacza:
-
-

- 9) Dziecko/ Małoletni/ Chłopiec – co oznacza:
- 10) DPS – co oznacza:

Kontrola obejmowała okres od 2 stycznia 2024 r. (data wpływu postanowienia dotyczącego umieszczeniu Dziecka w pieczy) do dnia jej zakończenia. Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez Jednostkę. Czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pani Anny Brdys – Dyrektora PCPR – Kierownika Działu ds. Pieczy Zastępczej, posiadającej stosowne upoważnienie Dyrektora Jednostki do udzielania wyjaśnień w zakresie objętym kontrolą **/akta kontroli str.1/**.

Ustaień kontrolnych dokonano na podstawie udostępnionej dokumentacji, a także oświadczeń i wyjaśnień złożonych przez Dyrektora PCPR i Kierownika.

Działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z uchybieniami**.

USTALENIA KONTROLI

1. Ustalenia dotyczące organizacji Jednostki

W okresie podlegającym kontroli, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku, wyznaczone przez Starostę Ełckiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, działało na podstawie *Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku*, przyjętego Uchwałą Nr 29.113.2023 Zarządu Powiatu Ełckiego z dnia 14 grudnia 2023 r. **/akta kontroli str. 2-21/**.

Analiza Regulaminu wykazała, iż w strukturze PCPR wyodrębniono komórkę organizacyjną pn. *Dział ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej* **/akta kontroli str. 6-7/**, a jego zadania uwzględniono w § 8 ust. 1-16. Ustalono, iż tylko 1 spośród nich dotyczyło zadań Organizatora, o których mowa w art. 76 ust. 4 ustawy wripsz, tj. *dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej* (§ 8 ust. 16 Regulaminu). Pozostałe natomiast stanowiły zadania powiatu, ujęte w art. 180 ww. aktu prawnego. Ponadto zadania z zakresu pieczy zastępczej uwzględniono w *Dziale ds. Pomocy Społecznej*, w którym w § 9 Regulaminu Organizacyjnego **/akta kontroli str. 8/**, w tym ujęto 3 zadania Organizatora wynikające z przepisów ustawy wripsz:

- *współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkami pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi* (§ 9 ust. 4 i powtórzenie w ust. 13 Regulaminu),
- *zapewnienie rodzinom zastępczym poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji* (§ 9 ust. 9 Regulaminu),
- *organizacja zespołów do spraw oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej* (§ 9 ust. 12 Regulaminu).

Ustalono, iż w Regulaminie uwzględniono 3 zadania Organizatora spośród 18, o których mowa w art. 76 ust. 4 ustawy wripsz. W związku z powyższym istnieje potrzeba dokonania, bez zbędnej zwłoki, zmian w ww. dokumencie, poprzez uwzględnienie w nim zadań Organizatora.

Stwierdzono również, iż w Regulaminie wskazano stanowiska *Działu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej*: Kierownika ds. pieczy zastępczej, koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, psychologa i specjalisty pracy socjalnej. Zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wyodrębniono

w § 8 ust. 17 Regulaminu, zaś w § 8 ust. 18 powyższego dokumentu, uwzględniono zadania psychologa.

W Jednostce, zgodnie z § 20 ust. 4 Regulaminu **/akta kontroli str. 15/**, wyszczególniono 4 stanowiska kierownicze tj. Dyrektor, Zastępca Dyrektora, Główny Księgowy i Kierownik ds. pieczy zastępczej. Analiza Regulaminu wykazała, iż uwzględniono w ww. dokumencie zadania ww. osób, poza Kierownikiem ds. pieczy zastępczej. W ocenie kontrolujących także jego zadania, winny zostać uwzględnione w Regulaminie.

Ponadto ustalono, iż w § 25 ust. 1 Regulaminu Organizacyjnego **/akta kontroli str. 16/**, wskazano, iż pracownicy Centrum przeprowadzają kontrolę w stosunku do ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, co jest niezgodne z obowiązującym stanem prawnym. Ośrodki wskazane powyżej przestały funkcjonować z dniem wejścia w życie przepisów ustawy wrispz (w obecnym stanie prawnym są to ośrodki adopcyjne), w zapisach ustawy wrispz brak jest delegacji do wykonywania tych zadań przez PCPR. W ocenie zespołu kontrolujących zapisy Regulaminu winny zostać w powyższym zakresie dostosowane do obowiązujących przepisów prawa.

2. Opracowanie i realizacja 3 letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej

Jednym z zadań własnych powiatu, określonym w art. 180 pkt 1 ustawy wrispz jest opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Ustalono, że w dacie kontroli realizowano „*Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024-2026*”, który został przyjęty Uchwałą Nr LVI.434.2024 r. Rady Powiatu Ełckiego z dnia 21 marca 2024 r./**akta kontroli str. 22-52/**. Z przedłożonej dokumentacji wynika, iż do 31 grudnia 2023 r. realizowano „*Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023*”/**akta kontroli str. 53-83, 85/**. Stwierdzono, iż nie została zachowana ciągłość w opracowywaniu i realizacji 3-letnich programów rozwoju pieczy zastępczej. Dyrektor poproszona o wyjaśnienie powyższego wskazała, iż wynikało to z konieczności przeprowadzenia szczegółowej analizy działań podejmowanych przez Jednostkę, z uwagi na pojawiające się problemy w rodzinach zastępczych, brak kandydatów do pełnienia tej funkcji, a także umieszczanie w pieczy licznych rodzeństw. Dodała, iż „*... w tym samym okresie składano wnioski o dofinansowanie wsparcia pieczy zastępczej z funduszy europejskich i również wykorzystano dane z raportu pieczy zastępczej. Prace nad przygotowaniem programu przeciągnęły się na styczeń 2024 r. W lutym 2024 r. nie odbywały się sesje Rady Powiatu, projekt opracowanego programu rozwoju pieczy zastępczej przedłożono pod obrady komisji i sesję rady powiatu w możliwym pierwszym terminie czyli w marcu 2024 r.*”/**akta kontroli str. 84-85/**. Kontrolujący nie stwierdzili negatywnych skutków powyższego uchybienia.

Jako cel główny Programu wskazano *Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej*. Dookreślono dla niego następujące cele szczegółowe:

- 1) *Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,*
- 2) *Zapewnienie odpowiednich szkoleń dla kandydatów ubiegających się o pełnienie funkcji rodziny zastępczej,*
- 3) *Zapewnienie zaplecza szkoleniowego dla istniejących rodzin zastępczych,*
- 4) *Wspieranie istniejących rodzin zastępczych poprzez zapewnienie specjalistycznego poradnictwa,*

- 5) *Wspieranie funkcjonujących rodzin zastępczych przez rodziny pomocowe, które będą przejmować opiekę nad dziećmi w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka w związku z wypoczynkiem, udziałem w szkoleniu lub pobytem w szpitalu, nieprzewidzianymi trudnościami lub zdarzeniem losowym,*
- 6) *Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących pieczę zastępczą oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,*
- 7) *Wspieranie procesu usamodzielnienia wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka,*
- 8) *Działania profilaktyczne skierowane do rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i osób usamodzielnianych,*
- 9) *Organizacja wolontariatu na rzecz rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka.*

W Programie ujęto m.in.: diagnozę społeczną, plany kierunkowe i ich cele oraz rezultaty, wskazano jego adresatów i partnerów, rezultaty działań, źródła finansowania oraz monitoring i ewaluację. Ponadto, zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy wrispz dookreślono coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych, wskazując „nie więcej niż 2 rodziny rocznie” **/akta kontroli str. 35/**.

Kontrolujący zwrócili się do Dyrektora Centrum z pisemnym zapytaniem o przyczyny dookreślenia w Programie limitu rodzin zastępczych zawodowych, na poziomie nieadekwatnym do potrzeb Powiatu. Dyrektorka wyjaśniła, iż „założenia programu w zakresie limitu rodzin zastępczych zawodowych ujęto zgodnie z doświadczeniami lat poprzednich, niewielką chęcią ze strony rodzin niezawodowych w kierunku przekształcenia w rodziny zawodowe oraz realiami finansowymi powiatu” **/akta kontroli str. 85/**.

Jak wynika z wyjaśnień Dyrektorki, ujętych na stronie 6 niniejszego wystąpienia, w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka przekroczono limity dzieci, o których mowa w przepisach ustawy wrispz. W kontekście ww. ustaleń takie dookreślenie limitu ujętego w Programie, tj. „nie więcej niż 2 rodziny rocznie” jest działaniem na niekorzyść rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, tym bardziej, iż w Powiecie nie funkcjonuje żadna rodzina specjalistyczna, ani też rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego. Ponadto analiza dokumentacji przedłożonej kontrolującym wykazała, iż na przestrzeni lat 2020 - 2023 znacząco spadła liczba rodzin niezawodowych – z 53 do 36. Spadek odnotowano również w rodzinach zastępczych zawodowych – z 9 do 7 **/akta kontroli str. 31/**, przy tym pomimo spadku rodzin zastępczych z 141 (w 2020 r.) do 116 (w 2023 r.), liczba dzieci utrzymuje się na zbliżonym poziomie – w 2020 r. było 246 a w 2023 r. - 220 **/akta kontroli str. 33-34/**. W ocenie zespołu inspektorów, mając na uwadze powyższe należy zintensyfikować działania mające na celu zwiększenie liczby rodzin zastępczych na terenie Powiatu, a limit dookreślić adekwatnie do potrzeb, na co kontrolujący wskazali w bieżącym instruktażu.

W trakcie kontroli ustalono, iż w *Sprawozdaniu z efektów pracy Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Ełckim z efektów pracy oraz realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 za rok 2023* **/akta kontroli str. 86-95/**, jednym z celów szczegółowych było utworzenie pogotowia rodzinnego, czego nie udało się zrealizować z uwagi na brak kandydatów. Ponadto wskazano w nim, iż w 2023 r. utworzono rodzinny dom dziecka. W podsumowaniu ujęto zapis, iż „...zasadne jest kontynuowanie realizacji poszczególnych założeń w ramach kolejnego trzyletniego programu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej”.

Ponadto w sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku za 2023 rok /akta kontroli str. 96-142/ uwzględniono m.in. takie potrzeby w zakresie pieczy zastępczej jak:

- *Dążenie do zwiększenia liczby rodzin zastępczych niezawodowych w celu ograniczenia liczby dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej,*
- *Utworzenie rodziny zastępczej o charakterze pogotowia opiekuńczego,*
- *Utworzenie rodziny zastępczej specjalistycznej.*

Zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 15 oraz 182 ust. 5 ustawy wrispz powyższe sprawozdanie za 2023 r., przedłożono Staroście i Radzie Powiatu.

Z uwagi na pojawiające się w dokumentacji sformułowania dotyczące *rodziny zastępczej o charakterze pogotowia opiekuńczego*, rekomenduje się stosowanie nazewnictwa stosowanie do obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa (winno być rodzina zastępcza zawodowe pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego, zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt 1 ppkt c).

3. Charakterystyka rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie ełckim

Zgodnie z art. 180 pkt 2 ustawy wrispz, zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych czy też rodzinnych domach dziecka, jest jednym z zadań Powiatu. Z przedłożonej informacji, stanowiącą **akta kontroli str. 143-149**, na dzień 26 czerwca 2024 r. na terenie Powiatu funkcjonowało łącznie 121 form rodzinnej pieczy zastępczej, w których umieszczono 238 dzieci:

- rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem: 76 rodzin/110 dzieci,
- rodziny zastępcze niezawodowe: 35 rodzin/60 dzieci,
- rodziny zastępcze zawodowe: 6 rodzin/34 dzieci,
- rodzinne domy dziecka: 4/34 dzieci

Ustalono, iż na terenie Powiatu nie funkcjonują rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne oraz rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego. Z przedłożonej dokumentacji wynika, iż na dzień kontroli nie było przypadków łączenia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej z prowadzeniem rodzinnego domu dziecka, a także łącznia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej z funkcją rodziny zastępczej niezawodowej /**akta kontroli str. 143-149**/.

W badanym okresie na terenie Powiatu powstało łącznie 13 rodzin zastępczych spokrewnionych oraz 3 rodziny zastępcze niezawodowe. Rozwiązano natomiast 8 rodzin zastępczych spokrewnionych, 5 rodzin zastępczych niezawodowych, a 1 rodzinę zastępczą zawodową przekształcono w rodzinny dom dziecka /**akta kontroli str. 150**/.

Jak wynika z informacji przedłożonej przez Dyrektora, stanowiącej **akta kontroli str. 151-154**, do PCPR w 2024 r. wpłynęły 22 postanowienia sądu dotyczące umieszczenia 38 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej. Na ich mocy:

- w 12 rodzinach zastępczych spokrewnionych umieszczono 21 dzieci,
- w 4 rodzinach zastępczych niezawodowych umieszczono 6 dzieci,
- w 1 rodzinie zastępczej zawodowej umieszczono 3 dzieci,
- w 3 rodzinnych domach dziecka umieszczono 6 dzieci.

Ustalono, iż w 2024 r. komisja kwalifikacyjna wstępnie zakwalifikowała do pełnienia funkcji rodziny zastępczej 6 rodzin (9 osób, w tym 3 małżeństwa). Jak wynika z przedłożonej informacji 3 rodziny to kandydaci, którzy nie posiadają jeszcze dzieci. Rozpoczęcie szkolenia dla kandydatów programem PRIDE zaplanowano na 12 lipca br. /**akta kontroli str. 155**/.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

..... /akta kontroli str. 170/,

.....

.....

.....

..... /akta kontroli str. 171-172/,

.....

.....

..... /akta kontroli str. 170/,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

..... /akta kontroli str. 167-168/,

.....

.....

.....

..... /akta kontroli str. 173-176/,

.....

.....

..... /akta kontroli str. 177/,

Jak wynika z przekazanej informacji, stanowiącej **akta kontroli str.178** oraz dokumentacji przedłożonej zespołowi kontrolujących, pracownikom DPS w dniu wypisu Dziecka, wydano m.in. następujące zalecenia w zakresie kontynuacji usprawnienia NDT – Bobath oraz kontroli w następujących poradniach:

- neonatologicznej,
 - audiologicznej,
 - genetycznej
 - kardiologicznej,
 - okulistycznej,
 - preluksacyjnej.
-
-

...../akta kontroli
str. 179/.

..... /akta kontroli str. 180-181/.

..... /akta kontroli str. 182-183/.

..... /akta kontroli str. 184-185/. Powyższe znalazło potwierdzenie w dokumentacji
przedłożonej kontrolującym/akta kontroli str. 186-187/.

5. Uwagi i wnioski

Mając na uwadze informacje pozyskane w toku postępowania kontrolnego, wnioskować można, iż co do zasady, poza stwierdzonym przypadkiem, w badanym okresie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku zapewniało dzieciom miejsca w rodzinnej pieczy zastępczej. Pieczę zastępczą zapewniało dzieciom bez zbędnej zwłoki.

6. Zalecenia pokontrolne

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy wrispz, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, jako osobę odpowiedzialną za ich powstanie stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

- 1. Program rozwoju pieczy zastępczej, o którym mowa w art. 180 pkt 1 ustawy wrispz opracowywać z zachowaniem jego ciągłości.**
- 2. W postępowaniach związanych z zabezpieczeniem dziecka w pieczy zastępczej, przed podjęciem działań zmierzających do umieszczenia dziecka w domu pomocy społecznej, wykorzystać wszystkie możliwości w celu zapewnienia mu opieki zgodnie z postanowieniem, sądu (art. 35 ustawy wrispz).**

Kontrolowanej Jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ,
- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),

Z up. WOJEWODY WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Piotr Duda

ZASTĘPCA DYREKTORA

Wydziału Polityki Społecznej

Agnieszka Brzozowska – główny specjalista

Katarzyna Henryka Stefanowska – główny specjalista